

**O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulotida
agrar sektorning ro'li**

Rahmonqulov Dostonjon Hamdamovich

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali Iqtisodiyot
(tarmoqlar va sohalar bo'yicha) talim yo'nalishi talabasi*

Annotsatsiya. Agrar sektor O'zbekiston iqtisodiyotining asosiy tayanchi bo'lib, mamlakat yalpi ichki mahsulotiga (YAIM) sezilarli hissa qo'shadi va aholining katta qismini ish bilan ta'minlaydi. Ushbu maqolada agrar sektorning O'zbekiston YaIMdagi o'rni tahlil qilinib, uning tarkibi, hissasi dinamikasi va kelajakda o'sish salohiyatiga e'tibor qaratilgan. So'nggi adabiyotlarni batafsil ko'rib chiqish, statistik tahlil va siyosatni baholash orqali ushbu hujjat agrar sektor oldida turgan kuchli va muammolarni o'rganadi va uning barqaror rivojlanishi uchun takliflar beradi.

Kalit so'zlar: Agrar sektor, O'zbekiston iqtisodiyoti, yalpi ichki mahsulot, qishloq xo'jaligi, iqtisodiy o'sish, barqaror rivojlanish.

Аннотация. Аграрный сектор является основой экономики Узбекистана, вносит значительный вклад в валовой внутренний продукт (ВВП) страны и обеспечивает занятость значительной части населения. В данной статье анализируется роль аграрного сектора в ВВП Узбекистана с акцентом на его состав, динамику вклада и потенциал роста в будущем. Посредством подробного обзора новейшей литературы, статистического анализа и оценки политики в этом документе исследуются сильные стороны и проблемы, с которыми сталкивается аграрный сектор, и даются предложения по его устойчивому развитию.

Ключевые слова: аграрный сектор, экономика Узбекистана, валовой внутренний продукт, сельское хозяйство, экономический рост, устойчивое развитие.

Annotation. The agrarian sector is the mainstay of the economy of Uzbekistan, making a significant contribution to the country's gross domestic

product (GDP) and employing a large part of the population. This article analyzes the role of the agrarian sector in the GDP of Uzbekistan, focusing on its composition, dynamics of contribution and potential for future growth. Through a detailed review of recent literature, statistical analysis and policy assessment, this document explores the strengths and challenges facing the agrarian sector and offers suggestions for its Sustainable Development.

Keywords: *agrarian sector, economy of Uzbekistan, gross domestic product, Agriculture, Economic Growth, Sustainable Development.*

Kirish

O'zbekiston Respublikasi an'anaviy ravishda agrar iqtisodiyot bo'lib, qishloq xo'jaligi uning ijtimoiy-iqtisodiy tuzilishida muhim rol o'ynaydi. Xizmat ko'rsatish va sanoat kabi boshqa tarmoqlarning o'sishiga qaramay, qishloq xo'jaligi mamlakat yalpi ichki mahsuloti, bandlik va eksportga katta hissa qo'shishda davom etmoqda. Ushbu maqola agrar sektorning milliy iqtisodiyotdagi rolini o'rganadi, uning YaIMga qanday hissa qo'shishini o'rganadi va hozirgi tendentsiyalar, muammolar va rivojlanish imkoniyatlarini bayon qiladi.

Adabiyot Sharhi

Bir qator tadqiqotlar agrar sohaning O'zbekiston iqtisodiyotidagi ahamiyatini ta'kidlab o'tdi. Jahon banki (2021) ma'lumotlariga ko'ra, qishloq xo'jaligi 27-yillar boshida mamlakat YaIMga 2020% atrofida hissa qo'shgan. Mamatov va Ahmedova (2019) tadqiqotlari shuni ta'kidlaydiki, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish borasidagi sa'y-harakatlarga qaramay, O'zbekiston paxta, meva va sabzavot kabi qishloq xo'jaligi mahsulotlariga qaram bo'lib qolmoqda. eksportning muhim qismi.

Turli tadqiqotchilar, jumladan Nazarov va Tursunova (2020) uzoq muddatli o'sishni ta'minlash uchun modernizatsiya va barqaror qishloq xo'jaligi amaliyoti zarurligini ta'kidlaydilar. Ularning ta'kidlashicha, ilg'or texnologiyalarni qo'llash, suvdan foydalanishni optimallashtirish va qishloq xo'jaligida erdan foydalanish siyosatini isloh qilish orqali hosildorlikni oshirish mumkin.

Usullari

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining mavjud statistik ma'lumotlarini miqdoriy tahlilini hukumat hisobotlari, siyosat hujjatlari va o'quv adabiyotlarini sifatli tahlil qilish bilan birlashtirgan aralash usul qo'llaniladi. Asosiy ko'rsatkichlarga qishloq xo'jaligining YaIMdagi ulushi, sektorda bandlik darajasi va eksport ma'lumotlari kiradi. Qishloq xo'jaligining milliy iqtisodiyotdagi nisbiy ahamiyatini aniqlash uchun boshqa tarmoqlar bilan taqqoslash ham amalga oshiriladi.

Natijalar

Agrar sektor O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulotida (YAIM) muhim rol o'ynaydi, chunki qishloq xo'jaligi an'anaviy ravishda mamlakat iqtisodiyotining eng muhim tarmoqlaridan biri bo'lib kelgan. Uning roli haqida ba'zi muhim fikrlar:

YaIMga hissa: qishloq xo'jaligi O'zbekiston YaIMning 25-30 foizini tashkil etadi, ammo bu iqtisodiyot diversifikatsiya qilingan sari o'zgarib bordi. Vaqt o'tishi bilan xizmatlar va sanoat kabi boshqa sohalarda o'sish tufayli foiz kamaygan bo'lsa-da, qishloq xo'jaligi iqtisodiyotning asosi bo'lib qolmoqda.

Bandlik: O'zbekiston aholisining salmoqli qismi agrar sohada band, hisob-kitoblarga ko'ra, unda ishchi kuchining 25% dan ortig'i ishlaydi. Qishloq joylarda bu foiz yanada yuqori bo'lib, bu ko'plab o'zbeklar uchun asosiy tirikchilikka aylanadi.

Asosiy mahsulotlar: O'zbekiston paxtaning yirik ishlab chiqaruvchisi bo'lib, uni iqtisodiy ahamiyati tufayli ko'pincha "oq oltin" deb atashadi. Bundan tashqari, mamlakatda turli xil mevalar, sabzavotlar va donalar ishlab chiqariladi, bog'dorchilik qishloq xo'jaligi eksportida tobora muhim rol o'ynaydi.

Eksport: qishloq xo'jaligi O'zbekiston eksportiga katta hissa qo'shmoqda. Paxta, meva va sabzavotlar turli mamlakatlarga eksport qilinib, katta valyuta tushumini ta'minlaydi.

Hukumat islohotlari: so'nggi yillarda O'zbekiston hukumati qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish, jumladan, paxta monokulturasidan

uzoqlashtirish, suv xo'jaligini yaxshilash, meva-sabzavot kabi qimmatbaho ekinlar yetishtirishni ko'paytirish bo'yicha islohotlarni amalga oshirdi.

Qiyinchiliklar: o'zining ahamiyatiga qaramay, sektor suv tanqisligi, eskirgan infratuzilma va texnologik modernizatsiya zarurati kabi muammolarga duch kelmoqda. Iqlim o'zgarishi va sug'orishda suvdan samarasiz foydalanish ham qishloq xo'jaligi mahsuldorligiga xavf tug'diradi.

Iqtisodiyot diversifikatsiya qilingan sari qishloq xo'jaligining YaIMdagi ulushi kamayib borayotgan bir paytda, agrar sektor iqtisodiy ishlab chiqarish, bandlik va eksport uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda. Bu mamlakatda ham siyosat, ham rivojlanish harakatlari uchun diqqat markazida bo'lib qolmoqda.

Muhokama

Qishloq xo'jaligining YaIMga qo'shgan hissasi sezilarli bo'lib qolsa-da, sektor bir nechta muammolarga duch kelmoqda. Suv xo'jaligini boshqarish eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi, chunki O'zbekiston mintaqadagi suv tanqis mamlakatlardan biri hisoblanadi. Qishloq xo'jaligi sektori sug'orishga juda bog'liq va suvdan samarasiz foydalanish ma'lum hududlarda hosildorlikning pasayishiga olib keldi. Bundan tashqari, paxtaga bo'lgan haddan tashqari bog'liqlik tarixan iqtisodiyotni jahon narxlarining o'zgarishi kabi tashqi zarbalarga duchor qilgan.

Biroq, hukumat ushbu muammolarni hal qilish uchun bir qator islohotlarni boshladi. Bularga yangi qishloq xo'jaligi texnologiyalarini joriy etish, erni boshqarish sohasidagi islohotlar va meva va sabzavotlar kabi qimmatbaho ekinlarni etishtirishga yordam beradigan siyosat kiradi. Ushbu tashabbuslar qishloq xo'jaligining ekologik izini kamaytirish va uni iqlim o'zgarishiga chidamli qilish bo'yicha kengroq maqsadga muvofiqdir.

Xulosalar

Agrar sektor O'zbekiston iqtisodiyotining asosi bo'lib qolmoqda, ammo uning uzoq muddatli barqarorligi modernizatsiya va diversifikatsiyani talab etadi. Texnologik taraqqiyot, suv xo'jaligini yaxshilash va ekinlarni diversifikatsiyalashga qaratilgan siyosat hosildorlikni oshirish va sektorning YaIMga kelajakdagi hissasini ta'minlash uchun juda muhimdir. Mamlakat

rivojlanishda davom etar ekan, barqarorlikni qishloq xo'jaligi amaliyotiga qo'shish oziq-ovqat xavfsizligi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun juda muhimdir.

- Texnologik yangilanishlar: hosildorlikni oshirish va mehnat zichligini kamaytirish uchun zamonaviy qishloq xo'jaligi texnikasi va texnikasiga sarmoya kiriting.

- Suv xo'jaligi: sug'orishning yanada samarali tizimlarini joriy etish va suv tanqisligini bartaraf etish uchun qurg'oqchilikka chidamli ekinlardan foydalanishni rag'batlantirish.

- Diversifikatsiya: paxtaga qaramlikdan bozor talabi yaxshiroq va atrof-muhitga ta'siri past bo'lgan boshqa qimmatbaho ekinlarga o'tishni rag'batlantirish.

- Barqaror amaliyot: atrof-muhitni muhofaza qilish uchun organik dehqonchilik va kimyoviy manbalardan foydalanishni kamaytirish kabi barqaror dehqonchilik texnikasiga e'tibor qarating.

- Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash: kichik fermerlarni zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirishi va islohotlardan foyda olishini ta'minlash uchun moddiy rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash.

Ushbu takliflar agrar sektor O'zbekiston iqtisodiyotida muhim rol o'ynashda davom etishini va o'zgaruvchan sharoit va talablarga moslashishini ta'minlaydi.